

ترجمه‌ی ترکی کتاب فارسی دوم دبستان

نعمت مسگری

۱۳۹۶

عنوان قراردادی : فارسی دوم دبستان (مهارت‌های خواننداری). ترکی آذربایجانی
 عنوان و نام پدیدآور : ترجمه‌ی ترکی کتاب فارسی دوم دبستان / زهرا ارجمندرشیدآباد... او دیگران؛ نعمت مسگری
 مشخصات نشر : تبریز: انتشارات آذر تورک. ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری : ۱۱۹ص: ۲۱×۱۴سم
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۴۳-۲۳-۲
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 موضوع : خواندن (ابتدایی)
 موضوع : (Reading Primary)
 موضوع : فارسی -- راهنمای آموزشی (ابتدایی)
 موضوع : (Persian language -- Study and teaching (Elementary)
 شناسه افزوده : ارجمند رشیدآباد، زهرا، ۱۳۴۹ -
 شناسه افزوده : مسگری، نعمت، ۱۳۵۳ - مترجم
 رده بندی سکره : ۱۳۹۵ ۱۵۲۴۷۰۴۵ ف۲ / LB۱۵۷۷
 رده بندی دی : ۳۷۲/۰۷۶
 شماره ثبتی ملی : ۴۵۳۲۲۶۴

ترجمه‌ی ترکی کتاب فارسی دوم دبستان

مترجم: نعمت مسگری

تایپ: سولماز حیدری

طرح جلد و صفحه‌آرایی: مهدی نایمند

ناشر: آذرتورک تبریز- با همکاری انتشارات نبات

تیراژ: ۱۰۰۰ ج / رقعی / ۱۱۹ص.

۱۰۰۰۰۰ ریال / چاپ اول ۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۴۳-۳۳-۲

مرکز فروش: تبریز- مابین سهراب طالقانی و تربیت - مجتمع تجاری استاد شهریار

زیرزمین - پلاک ۴۶ - تلفن: ۰۴۱۳۵۵۴۷۵۱۰

تلفن ارتباط با مترجم: ۰۹۱۴۱۰۱۹۲۸۰

فهرست

۶.....	اؤن سؤز: ایکی دیللی لیک
۱۱.....	پیشفتار مترجم
۱۶.....	گراړ منځنۍ ترکي آذربایجانی
۲۲.....	آذربایجان تورک-هسینین الفباسی
۲۴.....	ستایل
۲۵.....	فصل اول. نهادہ: درس اول: کتابخانہی کلاس ما
۲۷.....	ایلی مریان
۲۸.....	درس دو: مساجد محلہی ما
۳۰.....	چغندر دایرک
۳۳.....	فصل دوم. بهداشت: درس سوم: خری کوچول
۳۶.....	راه سلامتی
۳۸.....	ستاره
۳۹.....	درس چهارم: مدرسهی خرگوش ها
۴۲.....	تمیز باش و عزیز باش
۴۵.....	فصل سوم. اخلاق فردی و اجتماعی: درس پنجم: چوپان دروغ
۴۷.....	احوالپرسی
۴۸.....	درس ششم: کوشا و نوشا
۵۱.....	خوش اخلاقی
۵۳.....	درس هفتم: دوستان ما
۵۵.....	مورچه اشکریزان، چرا اشکریزان؟

فصل چهارم. راه زندگی: درس هشتم: از همه مهربان تر..... ۶۰

مثل یک رنگین کمان..... ۶۲

همکاری..... ۶۳

درس نهم: زیارت..... ۶۴

کی بود؟ کی بود؟..... ۶۶

فصل پنجم. هنر و ادب: درس دهم: هنرمند..... ۷۶

من هنرمندم..... ۷۸

کودک زیرک..... ۷۹

درس دوازدهم: فردوسی..... ۸۱

یک کلاغ، چهل کلاغ..... ۸۳

فصل ششم. ایران من: درس سیزدهم: ایران من..... ۸۷

خانه‌ی ما..... ۸۹

درس چهاردهم: چمن..... ۹۰

با پرستوهای شاد..... ۹۲

درس پانزدهم: نم..... ۹۳

عمو نوروز..... ۹۵

فصل هفتم. طبیعت: درس شانزدهم: پرواز فطرس..... ۱۰۰

شیر و موش..... ۱۰۳

درس هفدهم: مثل دانشمندان..... ۱۰۴

درخت کاری..... ۱۰۶

بلبل و مورچه..... ۱۰۸

روباه و خروس..... ۱۱۰

نیایش..... ۱۱۵

سؤزلوک..... ۱۱۷

ايكى دىللىك (Bilingualism)

آنا دىلى انسانلار يىلک اۋيرندىکلرى دىل سايىلىر. بعضى يىرلردە اوشاقلار، تايىم و تربيە ياشينا چاتاندا، آنا دىللىرى ايله هئچ باغلىلىقى اولمايان باشقا بىر دىلدە درس اونوماغا باشلايىرلار. ياواش- ياواش بو دىل اونلار يىن يازىلى و بىلىك دىلدە چىقىرىلىر و ايكى دىللىك باشلايىر.

اوشاغين ۴- ۵ ياشيندە درس تعليم و تربيه سىز اۋيرنديگى ديله، آنا دىلى و اۋيره نيم ياشيندان سونرا مدرستەردە اۋيرنديگى ديله ايکينجى دىل دئىيلىر. اوشاغين آنادىلىنى غريزى و فطرى حىلە اۋيرنديگى ايله برابر، ايکينجى دىلى بىر درس کىمى تعليم گۆرور، يعنى ايکينجى دىل، اۋيرنمکدە ارادى اۋيره نيم يوخدور. بلکە اونو بىر مەهارت کىمى، طبعىي حىلە يىنار اوزاق اولان اۋزگەلرين ارادەلرى ايله کسب ائدير.

ايکينجى دىلى ياخشى اۋيرنمک اوچون، آنا دىلىندىن بارىم آلماق، دونيادا بىر ال وئرىشلى شيوە کىمى تانىنماقدادير. بو شيوە «تەربىيە يولۇ» آد وئرىلىر. بئله بىر شيوەدە اوشاق آنا دىلىنە وئردىگى اعتبار يازىلماي، ايکينجى دىلى دە اونا منطبق ائدەرک منيمسەيىر و اۋيره نيم. الينيزدە اولان کتاب همين آماجلا يازيلمىشدير. بو شيوەدە اوشاق هر ايکى دىلدە برابر مەهارت کسب ائدەيلىر. چونكى اوشاق اىستر- اىستەمز اۋلکەن يىن رسمى دىلىنى اۋيرنمک زوراندا قويولور.

فارس دیلینی آنادیلی یاردیمی ایله اؤیرتمک یولوندا، ایلک آددیمی آتان صمد بهرنکی اولموشدور. او، فارسجا و تورکجه میزده کی یاشایان اورتاق کلمهلردن یارارلاناراق، آذربایجان اوشاقلارینا تدریس آماجی ایله ابتدایی-اول کتابی درسلیگینی یازیب «کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان» تشکیلاتینا گؤندرمه سینه و یازدیغی همین درسلیگی چاپا حاضیرلاماق اوچون آلتی آی مدتینجه تهرانا دعوت اولماسینا باخمایاراق، اونون اثری نین نشر ائتمه مسأله رینه شوونیست شاه رژیمی، جوړه-جوړه مانعهلر ایجاد ائتمیشدی. کتابی سزالار طالعی معلوم اولمادی و نظره گلیر ایتیپ باتیدیر.

آقای نعمت مسگری نین حاضیرلادیغی بو سری کتابلار همین شیوه نی بیر آیری یوللار یله تالیپ ائتمکده دیر. او، ایلک کتابین نشریندن سونرا الده ائتدیگی تجربه لر، اساسلاراق، ایندی ایکینجی درسلیگی نشر ائدیر. بو کتابین باشلانغیچینا تورکجه مریین ییلگی سیندن بیر خلاصه آرتیرمیش، املاء مسأله سینه توخونموش و اومجولار، خصوصیه معلملرین کتابدان نئجه یارارلانمالاری حاققیندا دا بحث آپمیش دیر.

مؤلف هر درسده گئدن بونون جمله لرین، رایج تورکجه میزده کی قارشیلیقلارینی دقت و وسواس ایله حاضیرلیمیش، هر جمله نین و یا هر مصراعین قاباغیندا ترجمه سیننی وئریبدیر. ترجمه لر، ده، روان، بیتگین و هر اوشاغین آنلادیغی فورمادا حاضیرلانمیشدیر. بورادا هر کالین نحوی حالتی ده دقت ایله وئرلیمیش و بعضاً یئنی کلمهلر ده اؤیردیلیمیش دیر. مثال اوچون آشاغیداکی جمله لری نظره آلاق:

روز زیبای پاییزی بود،

باد خنکی می وزید

و هوا ملایم بود.

ترجمه ده بئله گلمیشدیر:

گۆزل گوز گونو ایدی،

سرین یئل اسیردی،

هوا دا ایللیق ایدی.

یوخاریداکی ترجمه لرده، بیرینجی جمله ده هم گوز (= پاییز) کلمه سی
اؤیره دلیر و هم ده فارسجا تابع اضافاتی ایله گلن اوچ «روز زیبای پاییزی»
عباسی تورکجه میزه تام اویغون اولاراق «گۆزل گوز گونو» فورماسیندا
گتیرلمیشدیر. ایکینجی جمله ده «اسیردی» فعلی تامامیله «میوزید»
صیغه سی نین معنای کیمی قوللانیلمیشدیر و مترجم فارسجا ایکی فورمالی
مضارع صیغه لرین تکیه بیر فورماسی نین ایشلنمه سینه دقت یتیره رک،
تورکجه ده تام اویغون فو، بی ایشه آپارمیشدیر. اوچونجو جمله ده ایسه،
فارسجادا گئدن «و» عطف حرفینه تورکجه ده «دا» اداتی ایله عوضله میشدیر.
بئله لیکله کتاب سونا قده ر ترجمه اولموشدور. هر درسده، آذربایجانلی
اوشاق هم یئنی کلمه لر ایله تانیش اولار، یاواش-یاواش تورکجه یازیب-اوخوما
قابلیتینه یئیله نیر و هم ده یئنی کلمه لر اؤیره نر بیر-ایکی نمونه ده دقت
انده لیم:

فارسجا متن: گروه ها به رایانه، کتاب ها، مجله ها و ... اشاره کرده بودند.
تورکجه قارشیلیق: جووغلار، کامپیوتئر، کتابلار، درتیلر و بیلن آداملارا
اشاره ائتمیشدیرلر.

فارسجا متن: پیر مرد و پیر زنی با دو نوهی کوچکشان در مرعه ای زندگی
می کردند.

تورکجه قارشیلیق: بیر قاری-قوجا، ایکی بالاجا نوه لری ایله بیر تارلادا
یاشاییردیلار.

فارسجا متن: ای خدای بزرگ و مهربان، اکنون که یک سال بزرگتر شدم و کلاس دوم دبستان را به یاری و لطف تو به پایان رساندم، از تو سپاس گذارم و امیدوارم همیشه یار و یاور من باشی.

تورکجه قارشیلیق: بۆیوک، سئویملی تانیریم، ایندی بیر یاش بؤیویوب، ایلک اوخولون ایکینجی کیلاسین سنین یاردیمینلا، لطفونله سونا چاتدیردیغیم اوچون سنه شکر ائدیپ، اومورام هر آن آرхам- دایاغیم اولاسان.

کتابین بیر باشقا امتیازی، سونونا آرتیریلان سۆزلوک بۆلومودور. بو سۆزلوک، حتی فعل صیغه لرین ده قارشیلیغی عیناً وئرلمیشدیر. بو کتاب بیر طرفدن فارسی، عجمی و زحمت سیز اؤیرنمگه یاردیم ائدیر، باشقا طرفدن اوشاقدا آنا دینلر، متن لر خوماغادا مارقا اویادیر.

من بو اثرین یاییدماسینی مثبت قارشیلاییرام و اومود ائدیرم کی محترم یازیچی، باشقا جلدلرین ده برجه لرنی یاواش- یاواش حاضیرلاییب یایماغا دوام ائتسین. یقین کی جامه میز بو دگرلی آددیم، مثبت قارشیلاناچاق و اثرین مؤلفی ان شاء الله رسمی ادالارلاریندن ده حمایت اولوناچاقدیر.

د. ح. م. صدیق

ریز - ۹۵/۹/۲۶

پیش‌گفتار مترجم

«ترجمه‌ی ترک» کتاب فارسی اول دبستان» به هر ترتیبی که بود به چاپ رسید. این ترجمه، اولین ترجمه‌ی کتب درسی به زبان ترکی در ایران است. تا آنجایی که می‌دانم تا به حال هیچ کتاب درسی در ایران، به ترکی ترجمه و چاپ نشده است؛ بنابراین می‌توان گفت، آن ترجمه اولین در نوع خود و به عبارتی ترجمه‌ای بی‌نظیر بود؛ اما این نقص هم نبود. تجاری که خود، در راه چاپ و نشر آن اندوختیم و راسخایی بی‌شمار که از اهل علم و ادب شنیدیم و آموختیم، از طرفی ما را تشویق به ترجمه‌ی کتاب فارسی دوم دبستان نمود و از طرفی ما را در ارائه‌ی ترجمه‌ای بهتر یاری کرد. انک بسیار خوشحالیم که توانستیم «ترجمه‌ی ترکی کتاب فارسی دوم دبستان» را نیز به زیور طبع بیاوراییم؛ اما در اینجا لازم است نکاتی چند را متذکر شویم.

۱- برخلاف کتاب اول که مقدمه‌ی آن را به زبان ترکی نوشته بودیم، مقدمه‌ی کتاب دوم را به زبان فارسی نوشتیم. با توجه به اینکه مناطقی که کتاب معلمین و والدین ترک می‌باشند و هر دو گروه اکثراً در زبان مادری خود یعنی زبان ترکی آذربایجانی بی‌سواد هستند، لذا درک، فهم و استفاده از مقدمه‌ی ترکی برای آن‌ها مشکل است. این مسئله ممکن است سبب شود آن‌ها به کلی از خیر مطالعه‌ی مقدمه بگذرند. لذا به این نتیجه رسیدیم که بهتر است مقدمه به زبان فارسی نوشته شود.

۲- بعضی از دوستان ادیب و آشنا به زبان ادبی ترکی در ابتدا این کتاب را کتاب درسی زبان ترکی فرض نموده و بر این اساس انتقاداتی به آن وارد نمودند؛ اما لازم به ذکر است که این ترجمه‌ها کتاب درسی برای زبان ترکی نیست، بلکه کتبی کمک‌درسی برای کتاب‌های درسی فارسی دوره‌ی ابتدایی می‌باشند. دقت به این نکته سبب رفع ایرادات فوق از آن‌ها خواهد شد. با استفاده از این کتاب، تعلیم زبان رسمی فارسی به دانش‌آموزانی که زبان مادری‌شان ترکی آذربایجانی است، بهتر و عمیق‌تر خواهد بود. آن‌ها با درک معنی و مفهوم کلمات و جملات خیلی زودتر فارسی را یاد گرفته و خیلی دیرتر آن را فراموش خواهند کرد. به عبارت دیگر همان‌طوری که در مقدمه‌ی کتاب اول گفته شد، تعلیم زبان فارسی به محصلین غیر فارس نباید مثل تعلیم آن به محصلین فارس باشد؛ یعنی در تعلیم زبان فارسی به آن‌ها نباید فارسی را زبان مادری آن‌ها فرض نمود. چون محصلین فارس به وسیله‌ی کتاب درسی فارسی، تنها خواندن و نوشتن را می‌آموزند، درحالی‌که محصلین غیر فارس علاوه بر خواندن و نوشتن، مجبور به یادگیری تکلم و درک مفاهیم آن زبان نیز می‌باشند.

۳- این سری کتاب‌ها اساساً برای ترک‌زبانان نوشته می‌شود و هدف از نشر آن همان‌طور که گفته شد کمک به تعلیم زبان فارسی است؛ اما با نشر کتاب اول متوجه شدیم که این کتاب کاربرد دیگری نیز دارد. آن‌هم استفاده از آن به صورت خودآموز ترکی آذربایجانی برای فارسی‌زبانان علاقه‌مند به یادگیری زبان ترکی است. با توجه به اینکه در این کتاب‌ها متن فارسی و ترجمه‌ی ترکی در کنار هم نوشته شده، لذا استفاده از آن به خودآموز ترکی برای فارس‌زبانان ممکن است.

۴- زبان ترکی دستور زبان و قاعده‌ی خاص خود را دارد. این قواعد در موارد بسیاری با قواعد زبان فارسی متفاوت است. برای استفاده‌ی بهتر از این کتاب مصلحت دانستیم در ابتدای کتاب، مختصری از دستور زبان ترکی آذربایجانی

را بیاوریم. در همین راستا، جدول الفبای این زبان نیز تنظیم و در ابتدای کتاب گنجانده شد. با نظر به اینکه زبان ترکی آذربایجانی ۳ مصوت بیشتر از زبان فارسی و عربی دارد و نحوه‌ی نگارش آن با الفبای عرب، با نحوه‌ی نگارش زبان فارسی با آن الفبا متفاوت است، لذا لازم بود با تنظیم این جدول این تفاوت‌ها را به صورت آشکار نشان دهیم. در این جدول، حروف ابتدا با الفبای عرب، بعد با الفبای لاتین نشان داده شده است. چون برای نوشتن زبان ترکی آذربایجانی با الفبای عرب بعضاً از یک حرف برای نشان دادن ۵ مصوت استفاده می‌شود؛ لذا برای جلوگیری از هرگونه اشتباه و از طرفی تسهیل در خواندن، حروف و کلمات، با دو الفبا، عرب و لاتین نوشته شد.

سپس مثالی که حرف اول آن با حرف مذکور آغاز می‌شود، هم با الفبای عرب و هم الفبای لاتین آورده شده است. درنهایت نیز برای درک بهتر مثال‌ها معنی فارسی آن‌ها ذکر گردید است.

۵- در این ترجمه سعی شد بر کلمات اصیل ترکی بیشتر استفاده شود و حتی‌الامکان از کلمات دخیل فارسی و عربی و غیره استفاده نگردد. به عبارت دیگر زبان مورد استفاده در این ترجمه، پاک‌تر و تصفیه شده‌تر از زبان مورد استفاده در ترجمه‌ی کتاب اول است؛ اما با توجه به اینکه بعضی کلمات اصیل ترکی برای ترک‌زبانان ناآشنا است و این امر می‌تواند سبب سردرگمی در درک ترجمه گردد؛ لذا در انتهای کتاب لغت‌نامه‌ای مختصر از لغات اصیل ترکی استفاده شده در این ترجمه ترتیب داده شد. باز هم برای درک بهتر این کلمات معنی آن به زبان فارسی نوشته شد.

۶- در نگارش زبان ترکی آذربایجانی با الفبای لاتین معیار تلفظ کلمات است؛ یعنی علاوه بر کلمات ترکی، کلمات دخیل غیر ترکی هم به همان صورتی که تلفظ می‌گردد، نوشته می‌شوند؛ اما در نوشتن ترکی با الفبای عرب وضع متفاوت است. سال‌های سال است که چشم‌ها با کلمات عربی و فارسی انس گرفته است. چشم‌ها به طرز نگارش آن‌ها عادت کرده است. لذا استفاده

فونتیک از الفبای عرب و نشان دادن کلیه مصوت‌ها با علاماتی خاص در کلمات سبب بزرگ‌تر شدن کلمات و غریب نمودن آن‌ها به چشم می‌شود. لذا همانند ترجمه‌ی کتاب اول در ترجمه‌ی این کتاب نیز کلمات عربی و فارسی استفاده شده در ترجمه به صورت نگارش در زبان اصلی نوشته شده است. با نظر به اینکه مخاطبین این سری کتاب‌ها اکثراً با زبان ادبی ترکی آذربایجانی کمتر آشنایی دارند، این نحوه‌ی نگارش ترجیح داده شد.

۷- زبان ترجمه‌ی این کتاب همانند کتاب اول بیشتر نزدیک به لهجه‌ی تبریز است. چون اولاً مترجم به دلیل سکونت در نزدیکی آن شهر به آن لهجه تکیه می‌کند، ثانیاً زبان ادبی مورد استفاده در جمهوری آذربایجان پر است از اصطلاحات و الفاظ غریب و ناآشنای مأخوذ از زبان‌های دیگر نظیر فارسی و عربی و روسی و غیره. این خصوصیت سبب شده درک و فهم آن زبان برای افراد عادی و ناشناس با آن ادبیات بسیار مشکل باشد. در این ترجمه سعی شده است تا حد ممکن ساختار جملات ترجمه بر اساس قواعد و صرف و نحو زبان ترکی باشد و زبان ترجمه حتی لایه‌کان از کلمات دخیل پاک گردیده است. بر همین اساس جملات نه به صورت ترجمه اللفظی بلکه به صورت آزاد ترجمه شده است. باین‌همه سعی شده امانت در ترجمه رعایت شود.

۸- ترجمه‌ی اشعار و جملات شعرگونه برخلاف کتاب اول به صورت منظوم است. وزن ترجمه‌ی اشعار هجایی است. وزن هجایی مخصوص زبان ترکی است. چون همه‌ی ۹ مصوت موجود در زبان ترکی آذربایجانی برخلاف زبان عربی و فارسی کوتاه می‌باشند، لذا ضرورتی به استفاده از وزن عروضی نیست. به‌علاوه با استفاده از وزن عروضی در زبان ترکی بعضاً مصوت‌ها به ضرورت وزن بلند تلفظ می‌شود. این مسئله علاوه بر ایجاد مشکل در قرائت آن، قواعد زبان ترکی را هم مخدوش می‌سازد. با ترجمه‌ی منظوم اشعار و انتخاب اوزان هجایی سعی شده، جذابیت و زیبایی اشعار از بین نرود؛ اما برای سهولت ترجمه، در بیشتر ترجمه‌ها اشعار فاقد ردیف و قافیه می‌باشند. به‌علاوه برای حفظ وزن و

زیبایی برخلاف قسمت منشور کتاب مترجم گه‌گاهی ترجمه‌ی دقیق را کنار گذاشته است.

۹- گاهی برای اینکه ترجمه‌ای با زبان ترکی تمیز و خالص ارائه شود، مترجم مجبور به ابداع و ایجاد کلمات جدید شده است. اگر چه خواننده به راحتی معنی آن کلمات را داخل جمله درک می‌کند، اما به دلیل نو بودن ممکن است کمی ناآشنا به نظر برسند.

۱۰- در نهایت از کلیه‌ی کسانی که ما را در چاپ و نشر کتاب ترجمه‌ی ترکی فارسی، ول دبستان و این کتاب یاری نمودند تشکر می‌نمایم. از دوست هنرمندم جناب آقای مهدی میمندی که صفحه‌بندی و طراحی جلد و کار چاپ کتاب را با خون و جوش چشم‌داشت مادی عهده‌دار شدند، از شریک زندگی‌ام سولماز حیدری که زحمات ایپ کتاب را کشیدند، از دوستانی که در تبلیغ اینترنتی کتاب متحمل زحمات شدند، از اهل ادب که با راهنمایی‌ها، انتقادات و پیشنهادهای سازنده‌ی خود ما را در ارائه ترجمه‌ی بهتر یاری نمودند، از مدیر محترم انتشارات آذرتورک، آقای پررسریف که امور اداری نشر را انجام دادند و از علاقه‌مندان به فرهنگ و زبان ترکی، برای جانی که با خرید و اهداء این کتاب ما را در این راه تشویق نمودند، نهایت تقدیر و تشکر را دارم.

نعمت مسگری

آبان ماه ۱۳۹۵